

**Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών, Δικαιοσύνης και
Δημοσίας Τάξεως για το νομοσχέδιο «Ο περί της Τρίτης Τροποποίησης του
Συντάγματος Νόμος του 2022»**

Παρόντες:

Φωτεινή Τσιρίδου, αναπλ. πρόεδρος	Γιώργος Κουκουμάς
Νίκος Γεωργίου	Κωστής Ευσταθίου
Άριστος Δαμιανού	Χαράλαμπος Θεοπέμπτου
Ανδρέας Πασιουρτίδης	

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως μελέτησε το πιο πάνω νομοσχέδιο σε πέντε συνεδρίες της, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στις 2, 9 και 16 Φεβρουαρίου και στις 23 και 30 Μαρτίου 2022. Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων αυτών κλήθηκαν και παρευρέθηκαν ενώπιον της επιτροπής η Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, εκπρόσωποι του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, του Υφυπουργείου Ναυτιλίας, εκπρόσωποι της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, η Επίτροπος Νομοθεσίας, η Αρχιπρωτοκολλητής, εκπρόσωποι του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, της Ομοσπονδίας Εργοδοτών και Βιομηχάνων, του Κυπριακού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου και του Κυπριακού Οργανισμού Προώθησης Επενδύσεων (CIPA). Το Υπουργείο Οικονομικών, παρ' όλο που κλήθηκε, δεν εκπροσωπήθηκε στις συνεδρίες της επιτροπής.

Σημειώνεται ότι στο στάδιο της συζήτησης του υπό αναφορά νομοσχεδίου παρευρέθηκαν επίσης ο κ. Νίκος Τορναρίτης, πρόεδρος της επιτροπής και τα μέλη της επιτροπής κ. Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, Πανίκος Λεωνίδου και Σωτήρης Ιωάννου.

Σκοπός του νομοσχεδίου, όπως αυτό είχε αρχικά κατατεθεί στη Βουλή είναι η

τροποποίηση του Άρθρου 3 του συντάγματος, ώστε να παρασχεθεί η δυνατότητα χρήσης της αγγλικής γλώσσας ενώπιον δικαστηρίου συγκεκριμένης δικαιοδοσίας, εφόσον κατά την κρίση του δικαστηρίου εξυπηρετείται το συμφέρον της δικαιοσύνης και νοουμένου ότι τέτοια ρύθμιση προβλεφθεί σε νόμο, ο οποίος θα ψηφισθεί διά πλειοψηφίας των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

Στο πλαίσιο της συζήτησης, η εκπρόσωπος του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως επισήμανε, καταρχάς, ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 3 του συντάγματος, οι επίσημες γλώσσες της Δημοκρατίας είναι η ελληνική και η τουρκική και η ενώπιον των δικαστηρίων διαδικασία και αποφάσεις διεξάγονται και συντάσσονται, αντίστοιχα, στην ελληνική γλώσσα εφόσον οι διάδικοι είναι Έλληνες, στην τουρκική γλώσσα, εφόσον οι διάδικοι είναι Τούρκοι και στην ελληνική και την τουρκική γλώσσα, εφόσον οι διάδικοι είναι Έλληνες και Τούρκοι. Συναφώς, η ίδια εκπρόσωπος υπενθύμισε ότι η ανάγκη τροποποίησης του συντάγματος, με το υπό συζήτηση νομοσχέδιο, προέκυψε κατά τη συζήτηση από την επιτροπή άλλου νομοσχεδίου, ήτοι του νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί Εμπορικού Δικαστηρίου και Ναυτοδικείου Νόμος του 2019», το οποίο προνοεί για την ίδρυση εμπορικού δικαστηρίου και ναυτοδικείου. Συναφώς, ύστερα από απόψεις και εισηγήσεις που είχαν εκφραστεί ενώπιον της επιτροπής κατά τη συζήτηση του εν λόγω νομοσχεδίου, προτάθηκε η εισαγωγή πρόνοιας σε αυτό, σύμφωνα με την οποία θα παρέχεται τόσο στο υπό ίδρυση εμπορικό δικαστήριο όσο και στο υπό ίδρυση ναυτοδικείο, η δυνατότητα διεξαγωγής της δικαστικής διαδικασίας και της καταχώρισης των εγγράφων στην αγγλική γλώσσα, εφόσον τούτο απαιτεί το συμφέρον της δικαιοσύνης.

Συναφώς, η εκπρόσωπος του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως διευκρίνισε ότι με την προτεινόμενη συνταγματική ρύθμιση, η ελληνική γλώσσα και η

τουρκική γλώσσα θα παραμείνουν οι επίσημες γλώσσες των δικαστηρίων, ενώ παράλληλα θα παρασχεθεί η δυνατότητα χρήσης και της αγγλικής γλώσσας ενώπιον των δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας, με στόχο την εύρυθμη λειτουργία των δύο υπό ίδρυση δικαστηρίων, ήτοι του εμπορικού δικαστηρίου και του ναυτοδικείου, και την ομαλή διεκπεραίωση των υποθέσεων ενώπιόν τους.

Στο στάδιο της συζήτησης, μέλη της επιτροπής εξέφρασαν επιφυλάξεις ως προς την αναγκαιότητα θέσπισης της υπό αναφορά τροποποίησης του συντάγματος προς υλοποίηση του πιο πάνω σκοπού, όπως και για το ενδεχόμενο παρείσφρησης της αγγλικής γλώσσας σε δικαστικές διαδικασίες μεταξύ προσώπων που ανήκουν στην ελληνική κοινότητα, είτε φυσικών είτε νομικών, δεδομένου ότι το δικαστήριο θα διατηρεί την εξουσία να κρίνει και αποφασίζει ότι με τη χρήση της αγγλικής γλώσσας εξυπηρετείται το συμφέρον της δικαιοσύνης. Επιφυλάξεις εξέφρασαν επίσης μέλη της επιτροπής για το κατά πόσο οι δικαστές και οι δικηγόροι που εμφανίζονται ενώπιον των δικαστηρίων κατέχουν ικανοποιητική γνώση της αγγλικής γλώσσας, ώστε να μπορούν να αντεπεξέλθουν με την απαιτούμενη για κάθε διαδικασία επάρκεια.

Επιπροσθέτως, το μέλος της επιτροπής βουλευτής του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ, εκφράζοντας τη διαφωνία του αναφορικά με την προτεινόμενη χρήση της αγγλικής γλώσσας ως «γλώσσας διαδικασίας» ενώπιον δικαστηρίου, όπως και με την προτεινόμενη συνταγματική τροποποίηση προς επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού, υποστήριξε ότι η υφιστάμενη συνταγματική διάταξη ως προς τη γλώσσα που πρέπει να χρησιμοποιείται από τα δικαστήρια είναι σαφής και ως εκ τούτου, οποιαδήποτε αλλαγή στη χρήση γλώσσας άλλης από την ελληνική και την τουρκική σε διαδικασίες μεταξύ Ελλήνων ή μεταξύ Τούρκων ή μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων δεν μπορεί να εκληφθεί ως πρόθεση του συνταγματικού

νομοθέτη. Παράλληλα, ο ίδιος εξέφρασε τη θέση ότι η προτεινόμενη συνταγματική τροποποίηση παραβιάζει την αρχή της δίκαιης δίκης, σύμφωνα με την οποία πρόσωπο, εν προκειμένω ο πολίτης της Δημοκρατίας, δεν μπορεί να δικάζεται σε γλώσσα ξένη προς τον ίδιο. Περαιτέρω, ο ίδιος βουλευτής διευκρίνισε ότι το ζήτημα της χρήσης γλώσσας άλλης από την ελληνική ή την τουρκική στα δικαστήρια, θα μπορούσε να ρυθμιζόταν διά νόμου και όχι διά συνταγματικής τροποποίησης, επισημαίνοντας ότι ο περί των Επίσημων Γλωσσών της Δημοκρατίας Νόμος, (Νόμος υπ' αρ. 67 του 1988) προβλέπει ήδη ότι σε οποιαδήποτε δικαστική διαδικασία γίνεται αποδεκτό ως αποδεικτικό μέσο και οποιοδήποτε έγγραφο συνταχθεί σε ξένη γλώσσα, το δε δικαστήριο δύναται να διατάξει τη μετάφραση του εν λόγω εγγράφου ή μέρους αυτού στις επίσημες γλώσσες της Δημοκρατίας ή σε οποιαδήποτε από αυτές, σημειώνοντας παράλληλα ότι στα δικαστήρια της Δημοκρατίας γίνεται αποδεκτή μαρτυρία σε ξένη γλώσσα. Συνεπώς, αντί της προτεινόμενης τροποποίησης δύναται να τροποποιηθεί ο περί των Επίσημων Γλωσσών της Δημοκρατίας Νόμος, με την εισαγωγή ρύθμισης σύμφωνα με την οποία στις διαδικασίες που διεξάγονται ενώπιον του υπό ίδρυση εμπορικού δικαστηρίου και ναυτοδικείου, όταν υπάρχουν μη ελληνόγλωσσοι διάδικοι, θα είναι δυνατή η χρήση της αγγλικής γλώσσας.

Ο εκπρόσωπος της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας δήλωσε ότι η προτεινόμενη συνταγματική τροποποίηση για την παροχή δυνατότητας χρήσης της αγγλικής γλώσσας στα υπό ίδρυση δικαστήρια ειδικής δικαιοδοσίας κρίνεται ως αναγκαία, επειδή το σύνταγμα προβλέπει ρητά για τη χρήση δύο επίσημων γλωσσών, ήτοι την ελληνική και την τουρκική, διασαφηνίζοντας, ανάλογα με την κοινότητα στην οποία ανήκουν οι διάδικοι, ποία επίσημη γλώσσα θα χρησιμοποιείται ενώπιον δικαστηρίου. Επιπροσθέτως, επισήμανε ότι οι επίσημες γλώσσες των κρατικών οργάνων είναι η ελληνική και η τουρκική, άρα δεν επιτρέπεται η χρήση

ενώπιον δικαστηρίου γλώσσας άλλης από την ελληνική και τουρκική, όπως προκύπτει και από τις διατάξεις του Άρθρου 189 του συντάγματος, με τις οποίες εκφράζεται το σκεπτικό του συνταγματικού νομοθέτη και βάσει των οποίων, ανεξαρτήτως των διατάξεων του Άρθρου 3 του συντάγματος, και μόνο για χρονική περίοδο πέντε ετών από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του θα ήταν δυνατή η χρήση της αγγλικής γλώσσας σε κάθε διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της Δημοκρατίας. Συνεπώς, σύμφωνα με τον ίδιο, ο κανόνας για χρήση της ελληνικής και τουρκικής γλώσσας ενώπιον δικαστηρίων είναι απόλυτος και είναι γι' αυτούς τους λόγους που έγινε πρόνοια για μεταβατικότητα ως προς τη χρήση της αγγλικής γλώσσας για τη συγκεκριμένη πενταετή περίοδο από την καθίδρυση της Δημοκρατίας. Συνακόλουθα, το Άρθρο 3 του συντάγματος απαγορεύει στην παρούσα φάση στον κοινό νομοθέτη να επιτρέψει τη χρήση της αγγλικής γλώσσας από οποιοδήποτε κυπριακό δικαστήριο, εκτός εάν τροποποιηθεί το σύνταγμα, ώστε να δώσει τέτοια νομοθετική εξουσιοδότηση στον κοινό νομοθέτη.

Ο πρόεδρος του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου συμφώνησε με τη θέση του εκπροσώπου της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας και επισήμανε ότι η προτεινόμενη συνταγματική τροποποίηση δεν εξυπηρετεί μόνο το συμφέρον της δικαιοσύνης, αλλά και το γενικότερο συμφέρον της Δημοκρατίας.

Την επιτροπή απασχόλησε επίσης πρόνοια του υπό συζήτηση νομοσχεδίου, σύμφωνα με την οποία θα απαιτείται η αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των βουλευτών προς ψήφιση του νόμου που θα προβλέπει για τη δυνατότητα χρήσης της αγγλικής γλώσσας ενώπιον δικαστηρίου συγκεκριμένης δικαιοδοσίας, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 78 του συντάγματος, οι νόμοι και αποφάσεις της Βουλής των Αντιπροσώπων ψηφίζονται με απλή πλειοψηφία του συνόλου των παρόντων και ψηφιζόντων βουλευτών. Προβληματισμό εξέφρασε

τέλος η επιτροπή για την παροχή δυνατότητας χρήσης της αγγλικής γλώσσας και ενώπιον δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, το οποίο θα εκδικάζει έφεση κατά απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου συγκεκριμένης δικαιοδοσίας, αφού, όπως σχετικά επισημάνθηκε, εάν δεν παρασχεθεί αυτή η δυνατότητα, ουδέν όφελος θα προκύψει από την προτεινόμενη συνταγματική τροποποίηση.

Στο στάδιο της μελέτης του υπό συζήτηση νομοσχεδίου, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας και ύστερα από συζήτηση του όλου θέματος με το Ανώτατο Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις για τροποποίηση του νομοσχεδίου που υποβλήθηκαν από τους εμπλεκόμενους φορείς, όπως και από την ίδια την επιτροπή, υπέβαλαν αναθεωρημένο κείμενο αυτού, στο οποίο επέφεραν αριθμό τροποποιήσεων.

Υπό το φως των πιο πάνω, στο αναθεωρημένο κείμενο του υπό συζήτηση νομοσχεδίου διαλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, πρόνοιες, με τις οποίες προτείνονται τα ακόλουθα:

1. Περιορισμός της δυνατότητας χρήσης της αγγλικής γλώσσας σε διαδικασίες που θα διεξάγονται ενώπιον του υπό ίδρυση εμπορικού δικαστηρίου και του ναυτοδικείου μόνο.
2. Διασαφήνιση αφενός ότι, διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου θα περιλαμβάνει την καταχώριση αγόρευσης ή δικογράφου ή κατάθεση εγγράφου ή μαρτυρίας και αφετέρου ότι, η χρήση της αγγλικής γλώσσας θα επιτρέπεται κατά τη σύνταξη δικαστικών αποφάσεων ή διαταγμάτων.
3. Δυνατότητα χρήσης της αγγλικής γλώσσας από ανώτερο αυτών δικαστήριο, όταν ενώπιόν του θα τίθενται αποφάσεις ή διατάγματα του υπό ίδρυση εμπορικού δικαστηρίου και ναυτοδικείου.

4. Απάλειψη της απαίτησης για αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των βουλευτών για την ψήφιση νόμου, ο οποίος θα προβλέπει τη χρήση της αγγλικής γλώσσας ενώπιον του υπό ίδρυση εμπορικού δικαστηρίου και ναυτοδικείου, όπως και ανωτέρου αυτών δικαστηρίου, σε διαδικασία κατά αποφάσεων των υπό συζήτηση πρωτοβάθμιων δικαστηρίων ειδικής δικαιοδοσίας.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, αφού έλαβε υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, κατέληξε στις πιο κάτω θέσεις:

1. Η αναπληρώτρια πρόεδρος και το μέλος της βουλευτής της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Συναγερμού υιοθετούν τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του νομοσχεδίου και εισηγούνται την ψήφισή του σε νόμο.
2. Τα μέλη της βουλευτές της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις και το μέλος της βουλευτής του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών επιφυλάχθηκαν να τοποθετηθούν επί των προνοιών του νομοσχεδίου κατά τη συζήτησή του ενώπιον της ολομέλειας του σώματος.
3. Το μέλος της βουλευτής του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ τάχθηκε κατά της ψήφισης του νομοσχεδίου.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, υπό το φως των πιο πάνω, υποβάλλει την παρούσα έκθεσή της για λήψη τελικής απόφασης επί του υπό αναφορά νομοσχεδίου στο στάδιο της συζήτησής του στην ολομέλεια του σώματος.

12 Απριλίου 2022

Αρ. Φακ.: 23.01.063.023-2022

ΤΙ/ΜΧ/ΕΧ/ΧΧ